

20 ୱିକ୍ଟ.

BAPTA

Երոտքիւնք ևս չեն
սորոշիր

1904

ԱՂԿԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ

Ե ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄ ԸՄԵՆ ԶՈՒՆԻՇԱՆՔԻ ԻՆ ՇԱՌԱՐ

Խմբագրութիւն

十 卷 十

Այս պատճառաւ տարօրինակ կը թուի Ճաքոնի բռնած սա խիստ ընթացքը եթէ իրաւունք ալ ունենար։ Այս սպաւորտութիւնը աւելի կը շնչտուի երբ կը քննենք Բօթթսուտի գաշնադէն ի վեր շին-ճարնական յարաբերութեանց նկարագրերը։ Ճաքոն խընամակալի մը գերեւ խաղող կը ձգտի Չինի նկատմամբ քայքայ խտութեամբ քան թէ բարեացակաւութեամբ։ Հաստաւելու համար Մանչուրիոյ մէջ իր տնտեսական, վարչական եւ քաղաքական գերակայութիւնը չը զգուշանար Ճապոնի սզատ նաւահանգիստը բլաւուն դէմ մեղանշելէ, ոչ ալ 1905ի Չինո-Ճաքոնեան զայնուորդի դէմ դորոն-ծելի կը մերժէ Պիկի իրաւունք տալ Սին-Սին-Սինկի եւ Թագու մինի միջեւ երկաթուղի շինելու որոշման։ Այս գիծը կրնայ մրցիլ ճաքոնական գծին դէմ։ Ապահովարար ճաքոն կառավարութեանը անշահախոյ գրեքաղաքականութեան մը հետեւիլ չը սիրեր։ Եթէ կուղէ Չինարն վերանորոգելը եւ դատարարկը բլաւ, կը ջանայ որ այդ վերանորոգութենէլ եւ դատարարկուելութենէլ քննադէմ չը օգտուի իր թինի կառավարութիւնը չը կրնայ այդ քանը հաշուել շատնել, եւ այն պաղուելունները որ առաջ կուղան եւ պիտի գան անխուսափելիօրէն, լաւ արդիւնք չեն տար երկու դեղին պետութեանց յարաբերութիւնները բարեկաւելու համար։ Ճաքոն յամառելով չափազանց եռանդի եւ չափազանց խիստ քաղաքականութեան մը մէջ, պատճառ կուրաւ Եւրոպիոյ մէջ վրդուռումներ զրգրողելու եւ Չինի մէջ աւելի աւելութիւն քան թէ որոշողութիւն չաբուցանելու։

Նախկան չեֆերը պիւն Տիգրիսի
դիմաց, ինչպէս Կ. Վերջին փարոլի
գօնկրէն:

Ապացուցանելու համար Թե Թիւր-
քի բ կամ թիւրաբեր որչափ վաղաճ-
ի բն, այս տեղ առաջ Կր փերենք
Զարգութանի (Ռեաբիկ) Թիւրի Թիւ-
21ր թէ՛ք (Վաղաճիւն) առնալով ԼԵՐԻ
հաճաճ որ հետեւեալն է.

Երկա՛ր, երկա՛ր խորագրականներ
 գրուեցան Փարիզի գծիկերն չորբր,
 ամենամաներբերն փառանքով ապացու-
 ցուցեալ որ Դաշնակցութիւնը սառ-
 րաբերելով Փարիզի գծիկերի բորչում
 ներքը դառնանեց իր սկզբունքին,
 ինքը անդառ հայկական Դառնի եւ ա-
 ճնանաւորուն կերպով փախաւ Սուր-
 թա՛նից հը պաշտպանելու եւ թաք-
 թիւն աւաթով պահպանելու զազափա-
 յինն, ու ինչ պիտի օլլար հետեւն
 քրայս գծիկերէն արբէն տրուած ո-
 ճոյն մնալը կուգան ինքնին հաստա-
 ճել թէ հայութիւնը քնաղմբերու եւ
 արկակալն Ետեւն լրայ լսող մը քա-
 յելու միջոց մտնէ առ եւ իր ուրիշ հոգի-

“Զեպ ապկէն գրուած է Դատարմ բեգի
մատին, աբրահեզակ Մուսա բեգի Բրտ
սեր Զորին: Երամաններէ Ի զիւր ուստի:

Դանակցական Պալատի չՖիկսե-
ի օրդան: «Ռազմիկ»-ը մի քանի չա-
փերն ատմի վեց երկար յօդածնե-
րով կը ճգնէր հասանացնիւ: Ճիշդ թէ
նիգարելի է Հնչակեաններու հետ հա-
երաւելի, օրով հետեւ անհրաժեշտ

երկրիս մէջ, Երեսնք չունին վր-
 աճութիւն անոնց վրայ և մէկ իւր-
 ով չենք բնգոտնր Հնչակեանութիւ-
 իրը յեփոթական կազմակերպու-
 թան գործող երկրի մէջ և չւր բայց
 բարենք բռնիւ արդարեւ երկրի Դաշ-
 ակեան թեան ներկայ տրուցինք, և
 իրենց բողոքներու մէջ նստա-
 յալ մէջ հոռութեան քայլափութի հնչակ-
 աններու կը շանդալին, Միեւնոյն
 միասակ հնչակեան երկու հաս- ած-

իման կազմակերպությունը մեջ կր
 ունի գիտատարած գետահովիտն է ա-
 նապատացող Դանկելի մեջ գտնուած
 բոլոր հասուն ածխերու կողքէ ստորագ-
 ւած դաշինքը։ Իսկ Դանակցի թի-
 վեր քաղաք կազմակերպութեանց զի-
 տակցականութիւնը բազմանգ եւ վա-

Բոլոր համայնք. արդեօք ինչո՞ք դրդ-
 չորս օրուան մէջ «Ղափան» յի
 հանրոյ հանդիպէ, ամենայն վստա-
 չեմք համարեալ ինքեան թո՛ղ քրի ձեռ-
 յա՛տեղ ախտայ հօք մըն է որ կը
 յի մէ արդեօք հարազատ կորոր
 վստահութիւնը չունեցող ի՞նչ-
 կարելի է իւր քրոջ եւ մօր քրո-
 ւարողներու հայրեկեան գլխուն
 ու մէկ շարիքներ բերող թուո-
 չեալ հաղթանքային վստահութիւն
 ունալ հարցնա՞լ պատմութեանը որդի է
 եւր յատուկ տանիք համար Դոչ-

«Լսարժեք պաշտօնը թիւ հը
ր գարանք առաջ բերած է թէ իբր
թէ թէրք զինուորական եղծո մը
ունք մեծ յոյսեր կը տալէին Հայա-
ւերս համախաչն ցորակցո՛ր լիման մա-
ն, որուն սկիզբը կուտար այս առա-
ն փոյճն:

«Ահա քո վաղա՛նք ենք, որ մեր ընկեր-
 քու ապարտ արիւնք ոչ ժառանգա-
 ր լինի՛ր, զգացու՛նք պատճառով, զպարհի-
 մեր քննութեան թուով, որ ընկերներու
 քաջ պիտի ծառայէ՛, եւ առաջի
 լրացուցիլու աշխատանքներ, որոնք մեր
 ինչո՛ր իսկ ծառայողութեան վրայ են՝ չո-
 քից խնայողութեան մեծե-

[illegible]

տակարգ ու անբեւապաշէի տեսիլ
մը էր որ կրեւար այդ հեմ մարդուն
ու այդ գարունի տեսիլքն էր որ կը
ցնէր շինքը:

—Տ'ղերնի՛ս, պոռագ և՛ աղտոհա-
ղհաւ Բոնէ՛սն, զ ինչ տանք կեանք

Քերթա. Պաշտոն. Վր. մի. 5.
Տղերք չունի իրենց աստիճան գեր-
քը գրաւեցին ու աստիճանը քաղա-
թ. տէր մը սպասեցին:

Անառին խորէն գնդակները կար-
կուտի պէս կր տեղաթին ու հետզհետէ
ազդեալից լժտաւ ք մէջ կը բարձրանար:

Ասիկա շարունակուեցաւ. ժամ մը
Գիշեր, կը մտահնար, Թանձր մթու-
նիւն մը կը պստէ. չորս բոլորը Ա-

ազդեցությունը ինչպես նաև համարեց
զրկելու զորսը գույքի, որովհետև
գնդակներով, նշաններով հասցած էր

Այդ որը միշտ տխուր մնաց որչափ
կը մտար ծածկել, սակայն հողեկիան
ալ է ութեան վրտար վր դռնուէր
կարեւն քե վարդեանէ վարկեան մէ
կը մեկը սպատէր ու աչքը շարու
նակ լեռան թիկունքէն դէպի վար կը
ստեղծէր, Հոն այդ խորհրդաւոր ձո-
րին մէջ, որ անտատով մը ծածկուած
էր, Կրժնէն ինչ գաղտնի ակահներու
պիկուն մը տեղի կուտնէր ու ինքը
կըզգար անոր շարժուիլը, անոր թքն-
ալուն ու երկրպալը, Իրեն անանկ կոն-
քրոր որ ամբողջ լեռը կը հոռանար իր
տեղէն, կը բլէր ու կը ցածնար խո-
ռունկ գահալվէթ մը մէջ:

—Հեռանայք, դաւակներս, հեռա-
նայք այս ճակատագրական վայրերէն,
բացադանչեց: Ուազգեացապետը. հոգի-
չըզեր որ մօանք հոս: Չեմ գէտեր.
հերբին բնազդում օր կը խռովեցնէ
զիս: Այսօր աշխարհքը շատ տարբեր
կերեւայ ինձի, կը զգամ թէ աղետալի
զաւազքուն թիւն՝ իր կայ մեր չըբլբը,
կը զգամ թէ պաշտօնում անք ունային
բանակէ մը, վերջապէս՝ կը զգամ թէ
բարի չէ առաջ արեւը մեզի համար:
Այդ պատճառաւ՝ անցնիր, հեռանա՛նք
վայրիցեան իր անցամ չը ոպատիր:

Արապօ կատարեց վարպետին հա-
մանը: Մէկ ակնթարթի մէջ խռուրբ

Պահ ը'յ պահ կընդհատուէի հրադա-
սածգոյ թիւը, յոռութիւն մը կը սի-

Քէր ու շշուկ մը անգամ՝ չէր լսուիր,
հառոյ նորէն՝ կը չարու նախուէր
Բ լոյր գիշեր մը այդպէս անցաւ:

Թիւն ունենալ թիւ քիւն եւ քիւրաին վրայ որոշեց չորսըսը կըծն «Կեանքներն մալը հայապէս»

Իրգեօք Զարգարեան որ ազգի մը ճակատագրին հետ կը խաղայ եւ ահա լոզի հայտնիեան կողմէ՝ ցոնկէին ուրիշման կըստորագրէ չի կարմրեց այս նամակը կարգաւորեց եւ չի պնջն հար արտատպելով զոյն իր խեղկատակ թիւին մէջ, որը մինչեւ այսօր ալ կը յատարանէ Բարիկի Գօկընէ կը խնդրեմ, ագէք Վեպոլիկը, պալ քանեան այս . . . թերթը, քարեցիք իր անհատ յոյ աւանդը եւ պիտի տեսնէք միշտ զօգտաւոր Բարիկի Գօկընէ, եւ վստահական խմբագրականները զէպի քիւրա եւ թիւրք ժողովուրդը, եւ միեւնոյն ժամանակ պիտի գտնէք այս Մուշի նամակը կը խնդրեմ հիմա գոյք ընէք, ինչ հաւաք ստիւթն է առ չէ որ եւկրի նամակ ներ յոյն թերթին ուղղուած կու գան հաստատութիւն Կոստանթնուլի թիւրքին եւ քիւրա վրայ չէ կարելի ունենալ, հապա ինչ էն այն խումբը սովորականները նոյն թերթի մէջ, Հասկաս թիւն, եւ հայաստան թիւն ինչ ընէ խնդրեմ, երկրորդ թիւները եւ ժողովուրդը ըսածը չէ թէ իր չիքերը:

Մուշի նամակագրուն երեւի մի քիչ Զարգարեաններու Կրթը, չի վրդովեալու համար կըծն «Կեանքներ» զաւանս նախընթաց ընդհանուր գարշանք առաջ բերած է թէ քիւրա եւ թէ թիւրք զին լորականներու մէջ եւնոյ: Ինչ հիւսնալի տեսութիւն, թիւրք եւ քիւրա զինուորականները «գարշանք» պիտի զգան, եղբայր այս գաւառահայութեան վրայ միթէ՞ աշխարհ անմեղքոր որ կարտուեցին եւ քոյրեր որ սղծուեցան նոյն ապ «յաւանք» զգարողներու արիւնի տ ձեռքերով չէր, միթէ՞ նոյն այդ «գարշանք» զգարողները չէին որ սուրբերը քալած ինչպէս զիւղաշուն վրայ «ագ տինի գապուր էթ, եօքսա չիմտի կէպէթ իրիւրիւր» կըսէին եւ անխնայ կը չիւարէին խեղճերու Մը քիւր խիզ ունեցէք ո՞վ գաւառահայեր մտածեցէք չէ ձեր չէլ քոյրերով ամբողջ հայութեան կործանման պատճառ կը գտնաւք, եւ դու հայ ժողովուրդը ճանաչիրք, եւ թո Դատին թշնամիները եւ գիւսցիր նրան տալ արժանի բարոյական ապական:

Հրանտ

Ոսթրա, 13 փետ. 908

Թ. Ղ. Թ. Ա. Կ. Յ. Ո. Ի. Թ. Ի. Ն.

Պոլսէն, 25 փետ. 908

Պոլսէն մէջ կեանքը կեանք այն միջոցին երբ կիրքերը իրար կը զարնուին: Չը նայած նիւթականի անյաւըդ պարագաներին այս երեք սմուր թիւացին մէջ 4 ներկայացու մ եղաւ որ կը տրու թատերասէրներ կողմից: Պոլսէն մէջ Սեզայնական զաշնակ ցականներ աւելի բարոյական ուժ կը կնգմեն քան սոցիալիստ զաշնակցականները: Աւաջիններ ունեցած էին Սահակ թատերասէրաց խումբը որ մի տարուա չըջանի մէջ բաւական օգտակարութիւններ ունեցաւ իր ներկայացու մներով: մասնաւորապէս անցեալ հինգշաբթի, յունիս 24ին ներկայացուց «Արիւնտ» թերթիւրը: Շատ սրտառու ու յաջող էր ամէն պարագայի եւ, ինչպես տեղւոյս աղքատախնամները Սոցիալ զաշնակցականներ նկատելով միանշեղ յաջողութիւն եւ ժողովրդականութիւն չանիլը քանի մը հաւաքածոյ պատահեցանք եւ երկուստայնեքով կազմեցին «Արշալոյս» խումբ մը. ոյ թէ ժողովուրդը շահ նկատի ունենալով այլ երեք տղերքներու անունը լսեցնելու համար թիւթերու մէջ չաւ գէլ միեւնոյն է:

Թ.

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԳԱՂԱՅԻՐ

Յունաստանէն մեղ գրուած նամակէ մը կը տեղեկանաւք թէ Աթէնքի հայոց մատուռը 5-6 հազար ֆր. պարտքի տակ կը գրտնայի: Տեղւոյն և Բիրէնի հայերը առանց քահանայի մնացած են Տէր Դաւիթ հօր Ամերիկա մեկնելուն պատճառաւ, եւրոպայի հայոց առաջնորդ իւթիւնեան սրբազան Աթէնք զրկած է Տէր Երեմիա վաղապետը, Այս եկեղեցեցականը Աթէնքի և Բիրէնի հայերը ընդհանուր ժողովի մը հրաւիրած և մատուռը վերաբաշտաւ համար ջանքեր ըրած է: Հինգ հոգիէ բաղկացեալ հոգաբարձութիւն մը ընտրուած է նոյն ժողովը պատրաստուած է նոր կանոնադրութիւն մը, զոր ժողովին ընդունել տալէն յետոյ տե-

ղական կառավարութեան վաւերացմանը հնթարկած են: Ինչպէս կերեւայ առանց նախ էջմիածնայ վաւերացմանը դիմելու: Բայց ոյս ամենի հետ միատեղ, նամակագիրը ցու կը յայտնէ թէ անմիաբանութեան պատճառաւ կարելի չէ եղած յառաջագրեալ Կառավար իրադրոծեր որովհետեւ Աթէնքի և Բիրէնի 120 հայերէն միայն 92 տրախմի աղագային տուրք հաւաքել կարելի եղած է, մինչդեռ մատուռը ամսակնոն առնուաղն 200 տրախմի կը կարօտի քահանայի մը և պարտքի տոկոսին համար:

Ըստ մեզ աւելի լաւագոյն եղանակն է կրէտէն և Յունիստանը միայն մէկ այցելու քահանայով հովուել:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարիկի հայթըրական Դոնկրէի որոշումները ընդհանուր զայ լոյթ յարուցած ըլլալ կը թուի հայ ժողովուրդի աւելն խաւերուն մէջ: Բաղմամբէ գրութիւններ կը հասնին մեզ ժողովրդական զանազան խաւերէ: մենք չենք կրնար այդ բոլորին տեղ տալ, մանաւանդ թէ արդէն խեղադրութիւն յարուածներու շարքով մը և յետոյ քողարածներով քոյց տուաւ այդ Դոնկրէի որոշումներուն աղագայն կողմերը և բացառական արժէքը:

—Պոլսկարիայէն ոտաջանք նոր թղթակցութիւն մը, որ յանուն Խուրկալի հայ ժողովրդեան շքանորհակալութիւն կը յայտնէ Տ. Հւայեակ Արամեանցի, որ գոհ չի ընդհանրապէս ձգած է տեղւոյն հայ համարակցութեան ստրուար մասը իր ծանօթ ատենախօսութեամբը, որուն մասին մեր նախորդ թիւով հրատարակած էինք թղթակցութիւն մը:

—Նոյնպէս Սիվիլիէն ստացած են թղթակցութիւն մը որ պարզ

հերքում մըն է Վեպոլիկի մէջ երեւցած ստալոգ նամակի մը դէմ: Հոն ալ խնդիրը Տ. Արամեանի ատենախօսութեան վրայ է, բայց այդ ատենախօսութիւնը գրեթէ ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառած է և ոչ թէ դժգոհութիւն: Ինչ որ կը եզնի յայտ տալ Վեպոլիկի Թղթականիցը:

Վերջին ժամուս Կահրէի մեր թղթակցէն ստացանք նամակ մը որ կը նկարագրէ Արքիարեանի սպանման առթիւ կոտորուած միթիւնը ընդ նախագահութեամբ առաջնորդ հօր Հոն ատենախօսած են Տ. Տեղթի Տաղաւարեան Տ. Տամատեան և ուրիշներ: Ռոշում տրուած է:

- 1) Յուշարձան մը կանգնել ի յիշատակ ողբացեալ Արքիարեան: 2) արտաքսել տալ ուրախարծ խմբակին պատկանողները:

Հ Ր Ա Ի Է Ր

Յաւաջկայ կիրակի 2 մարտ կէս օրէն յետոյ ժամը 2ին Հայկական ընթերցարանի անդամացք ընդ: Ժողովուրդի պիտի ունենայ «Աւետիքներ» սրահին մէջ:

Թ. Ր. Ա. Կ. Ա. Գ.

- 1) Ընտրութիւն վարչական մարմին 2) Այլ և այլք Ռոսի բոլոր անգամ կը հրաւիրուին անպատճառ ներկայ ըլլալ ժողովի իրենցին վերագրեալ սրահագրի:

Անժամանայ վարչարարին

Վառնա, 26 փետ.

ՄՆԱԲ ԲՍՐՈՎԻ ԵՄՄԵՐԸ Մ Օ Տ Ե Ն

Տէր Ե. Տիկ. Յակոբեաններու թատերախմբին կողմէ փորձի գրեւած է եւ մօտ օրէն պիտի ներկայացուի ի նպաստ Տէր Ե. Տիկ. Յակոբեաններու:

ԹԱՏՐՈՆ ԿԻՄ ԹՇՈՒԱՄՆԵՐ

Ի մօտոյ պիտի կրկնուի Չուհաճեանի ԼԷՊԼԷՊԻՃԻՆ

«Միլանքաք» նոյն մը

Առտուան զէմ երբ հորիցքին վրայ արիւնտ տաշտոյս մը ծագելու մօտ էր թշնամի չլման աւելի նեղցած ու զօրացած կերեւեալ:

—Տղերք, ըսաւ Աւագակապիտը. մեր գլխը վիթխարի բանակ մը ունինք, գոցէ ամենքս ալ կրկնապատկարեցնանք ճակատամարտին մէջ ու մահաբոյր արշալոյսը չը ծագած՝ կուրծքերին պողպատ ըրած, կը դիմենք զէպի մեր թշնամիներու սուրինները: Օհ, վերջին անգամն ըլլալով համբուր՝ չէք զիբար, առէք ձեռքերնիդ իրօքու եւ հրաժեշտիկ ըսէք: Ասկա ճակատագրական րոպէ մըն է:

Տղերք մօռեցան իրարու, հտմուր ունեան ու պատկառանքով համարեցին Աւագակապիտին ձեռքերը: Ան ալ անոնց ճակատը հարուրեց:

Այլալոյսը ծագեցաւ: Ան ատեն արեւահայ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ, որ յեղափոխական պատմութեան մէջ պիտի մնայ միշտ

պարտուելու ու եղանակի փոփոխութեամբ: Այդպէս անոնց օգնութեամբ, զականներ կը սփռէին ապստամբութեան քարերու տակ ու զարաւանդներու վրայ:

Ամբողջ օր տեւեց իրիկուան մօտ ընդհարումն աւելի սառակացաւ ու թուրքերու անդին բանակը զէմ առ զէմ եկաւ բոս մը քաշելու:

Աւագակապիտը թուրքերու պատճառ անսպասելիան զեւի մը պէս նետաւած էր սուրիններու մէջ ու կը քարէր:

Ան պահուեւ մարդ մը չէր տն: Իրու որ վերաւորուած առիծ մըն էր: Այսպէս՝ երկու ժամէն տղերք աւելան ալ իսկան թուրքերու 350 դիականերու վրայ:

Աւագակապիտը վիրաւորուած էր: Բայց չէր ինկած: Միթիւն մէջ յաջողեցաւ ճեղքել թուրքերու անարկու բանակն ու մօտակայ բլուրի մը ետեւէն հայաբնակ

գիւղ մը փախել: Եւ որովհետեւ կուրծքին անվնաս կերպով մը վիրաւորուած էր, չը կրցուէր տեղի հետ տեղ մը երթալ: պարտաւորուեցաւ զիւրանց զեղին քահանային դժուր զարնել:

Երբ դուրս բացուցաւ անկողնի մօտը ընդհանրապէս մը երեւցաւ: Ետին վրայ, որուն ձեռքը հոգեւոր մը կար ու հարցուց:

—Ո՞վ ես եւ ինչ կուզես: —Հայ Բրիտանիայ եմ, տէր հայր, մըմնջեց Աւագակապիտը:

—Ապէկ, ո՞րակից կուգաս: —Բաղաք կիթայի: ճամբան գողերու հանդիպեցայ հոգիս հագիւ ազատեցի անոնց ձեռքէ:

Հրէշաւիկ եկեղեցականի աչքերուն մէջ այլանշակ արտայայտում մը պատկերուեցաւ ի տես այդ անձանկ մարդուն, որուն հագուստը լոկ չապիկ մը ու վարդիկ մը կը մնար: Խփ գլուխը բաց էր: Նայեցաւ ու գիտեց չապի-

կին արիւնը: —Ինչ է տա, զարնուած ես, վրայ բոլոր քահանան: —Չէ՛ միտնած ատեն: Ինչպիսիք իրիկս արիւնեցաւ: Եւ կատու տուաւ Աւագակապիտը:

—Ինչքիս մօտ բան չէ, ամա միք մըսց քահանան ու ներս տարաւ Աւագակապիտը:

Տոյնին մէկ անկիւնը, գրեթէ անտես նմանող սենեակ մը կար, որուն պատահաւ միմիայն նեղ երդիք մըն էր, հոն կեկտուեցաւ մեծ մարդը: Պատէն կախուած էր հոգեւորաբար: Քահանան իր հոգին չի կրցաւ հանդարտեցնել, հետեւաբար սկսաւ աւելի ծանր հարցումներ ընելու:

(Շարունակելի)



